La bonança de Califòrnia

Autor: Sergi Turiella
Data de publicació: 13-02-2020

En Sergi Turiella ha trobat, en un viatge a Califòrnia, topònims que malgrat estar escrits en llengua castellana, es pronuncien a la manera catalana, cosa que demostraria que fonèticament la paraula original era catalana.

Apart del clima primaveral que s'escampa per la regió coneguda com a Bay Area, parlarem dels mots que hem trobat per Califòrnia. En el viatge a la badia de Sant Francesc trobem molts topònims que malgrat estan escrits en llengua castellana, es pronuncien a la manera catalana, cosa que demostraria que fonèticament la paraula original era catalana. Per exemple, a la ciutat de Walnut Creek, al comtat de Contra Costa, trobem el carrer de Bonanza St. Evidentment per tots aquells que de petits vam començar a veure aquesta sèrie de l'Oest que passava al ranxo de Bonanza, i es deia així en la traducció al castellà, ens crida molt l'atenció. Posteriorment si hem pogut gaudir de la versió original, trobaríem que ells la pronuncien a la catalana, com Bonança diríem nosaltres.

Un altre topònim interessant és el de Point Reyes. Aquest lloc tant especial de la costa californiana s'escriu així, però el pronuncien com a Point Reis... Anotem també que la badia es diu que correspon al nom de Francis Drake, el corsari anglès. Però realment ens adonem que, apart del nom de Francesc Drac traduït al català, la forma de la costa en aquell lloc té precisament forma de cap de Drac. Ben a prop, una altra troballa. Ens trobem amb la Bolinas Lagoon, un estuari semblant a les ries baixes de Galícia, molt maco. La sorpresa és que en els textos antics s'escriu Baulenes, és a dir, que es tracta d'un cognom català, habitual a Osona. Tantes coincidències no poden ser casuals, sinó derivades de la petjada catalana a Califòrnia.

Un altre apunt caçat al vol ha estat el de la Companyia Franca de Voluntaris de Catalunya. D'aquí sortirà la família de José Antonio Yorba, escrit i pronunciat així, ens fa adonar de seguida que parla d'un cognom català, Jorba. D'Antoni Francesc Josep Jorba i Ferran, nascut a Sant Sadurní d'Anoia. Va donar nom a una població de Califòrnia, Yorba Linda, que bé podria agermanar-se amb la vila de Jorba... Què podem dir del Miquel Constansó, nascut a Barcelona... ?

Una altra família coneguda va ser els Moragues, els quals van donar nom a la població de Moraga al comtat de Contra Costa. Parlem d'una nissaga que va des de l'avi José Joaquin de la Santísima Trinidad Moraga, fins al fill Gabriel i el net Joaquin. L'àvia es deia Maria Pilar Leon i Barceló...!. Si no eren Moragues, com el nostre General Josep Moragues català, bé podien venir també de Mallorca. Fins i tot, en la següent expedició de reconeixement feta per Juan Bautista de Anza, es pot trobar el frare Pere Font, nascut a Girona. Aquest va batejar la serralada de Califòrnia de "Sierra Nevada", és a dir, Serra Nevada. Tal com es diu a la famosa serra de Granada.

Fins i tot el nom de Gaspar de Portolà ha estat adaptat lingüísticament. Nosaltres el pronunciem amb l'accent agut, i allà li han tret l'accent, n'han fet una paraula plana, el coneixen com Gaspar de Portóla. Penseu que a l'anglès no hi ha accents. Això passa a tot arreu, per exemple, a Sant Boi de Llobregat existeix el cas invers d'un carrer amb el nom d'O'Donnell, que en l'idioma original pronunciaríem amb accent pla, O'Dónnell, i en canvi la gent l'ha convertit en un accent agut, dient O'Donnéll. L'adaptació lingüística entre diferents idiomes és una regla de sentit comú, però sembla estrany que els historiadors moltes vegades no cauen en aquest detall important. De vegades, l'enfocament del treball historiogràfic fa que un personatge perdi moltes característiques determinants de la seva personalitat, i que quedin moltes llacunes. No tant per ell mateix, sinó perquè els estudiosos es queden a mitges. I més enllà d'una realitat polièdrica, o en forma de mosaic, es perden moltes peces pel camí. Un exemple d'això seria el llibre d'Steven W. Hackel sobre "Junípero Serra", un bon treball que queda coix per la manca de coneixements de la cultura catalana, i com aquesta s'articulava dintre de l'Imperi Espanyol.

Per sort, sempre hi ha una oportunitat i un camp de treball nou per als historiadors que vindran. La recerca històrica permet retrobar i desenterrar els tresors del passat. Per exemple, la partida de bateig de Gaspar de Portolà a Os de Balaguer, i les arrels familiars entre Balaguer i Arties a la Vall d'Aran, on va morir. Després d'una vida militar molt intensa, l'explorador va cercar el seu retir en una població amb un clima fresc fins als seus darrers dies.

Blog Els ponts de Sant Boi
Diumenge, 11 d'agost de 2019
Posted by Sergi Turiella at 12:24:00
Foto de portada: retrat de Gaspar de Portolà, exlorador de Califórnia
http://sturiella.blogspot.com/search?updated-max=2019-11-03T18:31:00%2B01:00&max-results=4